

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **Ing. A. K.**, zast. JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou, se sídlem Žitná 45, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2004, č. j. 3 Cad 23/2004 – 18,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2004, č. j. 3 Cad 23/2004 – 18, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 11. 2. 2004, č. X, zamítla žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení žádost žalobkyně ze dne 10. 9. 2003 o přiznání vyrovnávacího přídatku k důchodu vyplácenému Sociální pojišťovnou – ústředí v Bratislavě a českému dílčímu důchodu podle Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Slovenskou republikou č. 228/1993 Sb. a podle zákona č. 155/1995 Sb. v platném znění. V odůvodnění tohoto rozhodnutí poukázala žalovaná na článek 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Slovenskou republikou č. 228/1993 Sb. (dále též jen Smlouva), a dále na to, že žalobkyně byla ke dni 31. 12. 1992 zaměstnána jako civilní zaměstnanec u Vojenské střední školy pozemního vojska v Martině na území nynější Slovenské republiky a trvalý pobyt měla rovněž na tomto území, a to až do 11. 12. 1995,

takže doby zaměstnání získané před 31. 12. 1992 se považují za doby zaměstnání Slovenské republiky a k přiznání důchodu a jeho výplatě je příslušná Slovenská poisťovňa – ústředí v Bratislavě. V souladu s čl. 11 Smlouvy a podle ustanovení § 29 o důchodovém pojištění byl žalobkyni Českou správou sociálního zabezpečení přiznán důchod za dobu pojištění získanou na území České republiky po 31. 12. 1992. Žalovaná dále poukázala na to, že současný zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. ani Smlouva pojem vyrovnávacího přídatku neznají, a proto je žádost žalobkyně zamítána. Dále se žalovaná vyjadřovala k rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 120/98.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, v níž uvedla, že nepochybně, že žalovaná strana postupovala správně, když aplikovala v první řadě Smlouvu, a přiznala jí dílčí starobní důchod za dobu zaměstnání v České republice po roce 1992. Spolu se slovenským starobním důchodem však nepobírala tolik, kolik by činil starobní důchod náležející za československé a české doby zaměstnání podle českých právních předpisů. Konstatovala, že podle mezinárodně právně uznávané zásady nesmí být občan uzavřením sociální smlouvy zkrácen na svých nárocích, které by měl bez její existence. Z této zásady vycházela nejen československá judikatura, ale i předchůdci strany žalované. Stanoví ji i smlouvy pro ČR závazné, např. článek 5 Evropské prozatímní úmluvy RE o soustavách sociálního zabezpečení – č. 112/2000 Sb. mezinárodních smluv. Dále žalobkyně objasňovala důvod přestěhování na Slovensko a poté zpět do Čech. V podané žalobě se vyjadřovala k jednotlivým odstavcům odůvodnění napadeného rozhodnutí a zdůrazňovala, že nebyl respektován právní názor soudů a nález Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2003, sp. zn. II. 405/2002, kterými byl v rozhodovaných případech přiznán rozdíl mezi plněním podle Smlouvy a plněním, na který by byl nárok bez Smlouvy. Dovolávala se zrušení napadeného rozhodnutí a vydání nového rozhodnutí tak, aby nebyla aplikací Smlouvy zkrácena ve svých zákonných nárocích při splnění všech podmínek českých právních předpisů o důchodovém zabezpečení.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 10. 2004, č. j. 3 Cad 23/2004 – 18, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu dávkového spisu. Uvedl, že mezi účastníky bylo nesporně prokázáno, že žalobkyně ke dni 31. 12. 1992 byla zaměstnána jako civilní zaměstnanec u Vojenské střední školy pozemního vojska v Martině na území nynější Slovenské republiky a trvalý pobyt měla na tomto území až do 11. 12. 1995. Dospěl k závěru, že není pochybností o tom, že příslušným k rozhodování o výplatě důchodu je nositel zabezpečení Slovenské republiky, neboť žalobkyně byla až do roku 1995 pojištěna na území nynější Slovenské republiky. K námitce žalobkyně, že pobíraná částka starobního důchodu přiznaná slovenským nositelem pojištění i připočtení dílčího starobního důchodu přiznaného jí českým nositelem pojištění, je nižší, než by byl starobní důchod přiznaný podle českých právních předpisů, a že proto musí být respektována zásada „nepoškodit mezistátní smlouvou občana, když bez jejího uzavření by existoval nárok vyšší“, uvedl Městský soud v Praze, že žalobkyni vznikl nárok na vyplácení slovenského důchodu podle tehdy platných právních předpisů ve Slovenské republice s tím, že žalobkyně má na území České republiky pouze trvalý pobyt a do dnešního dne má slovenské státní občanství. Soud dále uvedl, že pokud se žalobkyně dovolává toho, aby soud rozhodl v souladu s rozhodnutími českých soudů, kdy bylo rozhodováno vždy v případech žalobců, kteří byli českými občany tak, že pokud občan splňoval všechny zákonné podmínky pro vznik

nároku na důchod i bez existence Smlouvy a tento nárok by byl vyšší než nárok podle Smlouvy, uvedl soud, že hodnotil právní sílu Smlouvy a jejího vztahu k českým vnitrostátním předpisům. Konstatoval, že vždy se vycházelo ze skutečnosti, že jde o českého občana a bylo konstatováno, že skutečnost, že český stát uzavřel s jiným státem smlouvu o provádění sociálního zabezpečení, nemůže být na újmu českému občanovi ve výši jeho důchodových nároků. K tomuto závěru vedl názor, že smyslem uzavření mezinárodní smlouvy není krátit výši důchodového nároku vlastnímu občanovi, kterému vyšší důchodový nárok vzniká nezávisle na takové smlouvě podle vnitrostátních předpisů. Protože žalobkyně není občankou České republiky, ale je občankou Slovenské republiky, nelze z těchto právních názorů vycházet, neboť žalobkyně má pouze trvalý pobyt na území České republiky. Městský soud v Praze dospěl k závěru, že žalovaná vydala přezkoumávané rozhodnutí v souladu s citovanými články Smlouvy a v souladu se zákonem o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. Žalobu proto podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 27. 1. 2006, č. j. 4 Ads 23/2005 – 50, zamítl kasační stížnost žalobkyně proti výše označenému rozsudku Městského soudu v Praze a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. K výkladu čl. 20 Smlouvy zaujal stanovisko zastávané správním orgánem i krajským soudem.

K ústavní stížnosti žalobkyně (stěžovatelky) byl rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 1. 2006, č. j. 4 Ads 23/2005 – 50, zrušen náležením Ústavního soudu ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 257/06.

Nejvyšší správní soud se zřetelem k tomu, že účastníci řízení znají argumentaci jak Nejvyššího správního soudu, tak i Ústavního soudu, s níž byli seznámeni v předchozí fázi řízení, se nadále omezuje zejména na uvedení těch skutečností, jež jsou podstatné pro rozhodnutí ve věci z hlediska právního názoru vysloveného ve výše uvedeném nálezu Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelka se narodila dne 24. 3. 1944 v Žilině. V období od 1. 9. 1959 do 15. 6. 1961 vystudovala střední školu s maturitou a od 1. 9. 1961 do 30. 6. 1967 vystudovala Slovenskou vysokou školu technickou – fakultu chemicko technologickou. Poté pracovala na území Slovenské republiky. Ke dni 31. 12. 1992 byla zaměstnána jako civilní zaměstnankyně Vojenské střední školy pozemního vojska v Martině na území nynější Slovenské republiky a trvalý pobyt měla rovněž na tomto území, a to až do 11. 12. 1995. Podle konceptu rozhodnutí Sociální pojišťovny v Bratislavě ze dne 29. 9. 1999 byl stěžovatelce přiznán od 1. 9. 1999 starobní důchod ve výši 3767 Kč měsíčně. Rozhodnutím žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 14. 9. 2001 byl stěžovatelce od 1. 7. 2001 přiznán dílčí starobní důchod ve výši 809 Kč měsíčně. Pro stanovení výše důchodu bylo stěžovatelce započteno celkem 13 516 dní, z toho 1861 dní zaměstnání na území ČR po roce 1995. Podle vyjádření stěžovatelky u jednání soudu dne 26. 10. 2004 je v současné době v řízení její žádost o vyvázání ze slovenského občanství a o udělení českého občanství. U tohoto jednání stěžovatelka uvedla, že ona sama má veškerou dobu pojištění na Slovensku do 31. 12. 1992, jak uvádí žalovaná. Z dávkového spisu bylo dále zjištěno, že rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí ze dne 17. 1. 2003,

č. j. 32/48835/2002, nebylo vyhověno žádosti stěžovatelky ze dne 7. 3. 2003 o odstranění tvrdosti, která se podle jejího názoru vyskytla při provádění sociální zabezpečení. Podáním ze dne 10. 9. 2003, které došlo České správě sociálního zabezpečení dne 2. 12. 2003, požádala stěžovatelka o přiznání vyrovnávacího příspěvku k úhrnu slovenského starobního důchodu a českého dílčího starobního důchodu. Z ústavní stížnosti stěžovatelky plyne, že stěžovatelka je od 14. 6. 2005 občankou České republiky.

Právní argumentaci, o níž stěžovatelka opírá svůj nárok na vyrovnávací příspěvek (starobní důchod) z českého systému důchodového pojištění, lze shrnout tak, že dopadali na posouzení důchodového nároku mezinárodní smlouva (zde smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení č. 228/1993 Sb.), je třeba vždy zkoumat, zda její aplikace není českému občanovi na újmu v jeho nárocích podle vnitrostátních předpisů. V daném případě nárok na starobní důchod z českého systému důchodového pojištění stěžovatelce nevznikl s ohledem na znění článku 20 Smlouvy, stěžovatelka má však za to, že žalovaná sice postupovala správně podle Smlouvy, avšak mělo by se jí dostat nejméně takového zabezpečení, jaké by jí náleželo bez uzavření této Smlouvy. Na základě toho požaduje stěžovatelka přiznání dávky, jejíž výše by odpovídala rozdílu mezi výší starobního důchodu vypočteného podle českých předpisů a výší přiznaného starobního důchodu ze slovenského systému důchodového pojištění.

Žalovaná, Městský soud v Praze, ani Nejvyšší správní soud v dosavadním průběhu řízení právnímu názoru stěžovatelky nepřisvědčily. Soudy v obecné rovině sice souhlasily s názorem, že aplikace mezinárodní smlouvy nesmí vést ke krácení důchodových nároků pojištěnců vzniklých nezávisle na této smlouvě podle vnitrostátních předpisů, dospěly však k závěru, že v případě stěžovatelky k ničemu takovému nedochází. Sídlo zaměstnavatele stěžovatelky ke dni 31.12. 1992 bylo totožné s místem výkonu zaměstnání v celém průběhu pojištění a proto nenastala stěžovatelkou tvrzená kolize úpravy obsažené v mezinárodní smlouvě (článek 20 Smlouvy) s úpravou vnitrostátní (§ 13 zák. č. 155/1995 Sb.). Nárok na dávku tak stěžovatelce podle názoru soudů nevznikl, při aplikaci jakéhokoliv v úvahu přicházejícího ustanovení zákona či smlouvy, jinak řečeno, podmínky nároku na důchod, byť i ve formě vyrovnávacího příspěvku tak, jak je definovala stěžovatelka, nejsou v pozitivních právních normách nikde upraveny.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 257/06, jímž zrušil předchozí rozsudek Nejvyššího správního soudu v této věci, odkázal na právní názory týkající se problematiky tzv. slovenských důchodů, mj. i na plenární nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/06. V tomto nálezu vyslovalo plénum Ústavního soudu názor, že pro posouzení důchodového nároku stěžovatelky (v tam posuzované věci A. W.) je v daném případě významná okolnost, že tato je občankou České republiky a že je nerozhodné, kdy se jí stala. Stěžovatelkou uplatněný (zvláštní) důchodový nárok je nezbytné odvíjet (v režimu již dříve dovozeného „dorovnání“ ve vztahu k důchodu pobíranému od nositele slovenského pojištění) od výše starobního důchodu podle českých předpisů, odpovídajícího zohlednění dob zabezpečení (pojištění) získaných za existence společného státu, aniž by bylo jakkoliv přihlíženo k dobám následným, již „slovenským“, a to za samozřejmého předpokladu, že ostatní podmínky vzniku nároku na starobní důchod byly splněny.

Právní názory Ústavního soudu na problematiku tzv. československých důchodů mají na posouzení projednávané věci následující dopady: doby zaměstnání (pojištění) a náhradní doby získané stěžovatelkou do 31. 12. 1992 v systému sociálního zabezpečení bývalé ČSFR jsou pro posouzení nároku na dávku i její výši též dobami získanými v českém systému důchodového pojištění bez ohledu na skutečnost, že jsou již započteny pro nárok i výši ve slovenském starobním důchodu. Stěžovatelka v důsledku toho získala více než 25 let pojištění i v českém systému důchodového pojištění, čímž splnila základní podmínku pro přiznání starobního důchodu v tomto systému. Na správním orgánu nyní bude, aby vypočetl výši takového důchodu podle příslušných ustanovení zákona č. 155/1995 Sb. a vytvořil si tak předpoklad pro porovnání výše důchodů z obou systémů důchodového pojištění a v konečném důsledku pak posoudil, zda při úpravě výše důchodů vyplácených v souběhu bude stěžovatelce přiznána konkrétní částka důchodu z českého systému důchodového pojištění, či nikoliv.

Za této situace, kdy tvrzený nárok stěžovatelky vyvěrá toliko z interpretace ústavně právních principů, není podle názoru Nejvyššího správního soudu možné závěry Ústavního soudu dále nikterak modifikovat interpretací Nejvyšším správním soudem.

Závěry Ústavního soudu obsaženými v nálezu I. ÚS 257/06, ze dne 4. 11. 2008 je Nejvyšší správní soud vázán a představují i názor, kterým Nejvyšší správní soud zavazuje Městský soud v Praze a v důsledku toho budou závazné poté i pro správní orgán. Napadený rozsudek Městského soudu v Praze byl proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení; přitom je zřejmé, že jediným možným postupem je zrušit rozhodnutí žalované a zavázat ji názorem vyplývajícím z nálezu I. ÚS 257/06, ze dne 4. 11. 2008 (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí o věci rozhodne Městský soud v Praze i o náhradě nákladů řízení této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. prosince 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu